

Warszawa, 13 czerwca 2022 r.

Zespół KWRiST
ds. ds. Energii, Klimatu i Środowiska

W imieniu miast Unii Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza wnoszę o uzupełnienia porządku najbliższego posiedzenia Zespołu (15 czerwca br.) o punkt dot. funkcjonowania programu Czyste Powietrze.

Przypominamy, że: *głównym celem programu jest poprawa jakości powietrza w Polsce przez dofinansowanie przedsięwzięć termomodernizacyjnych, w tym m.in. wymiany źródeł ciepła i montażu instalacji solarnych.* Samorządy dużych miast podejmują działania na rzecz walki z zanieczyszczeniami - problem smogu dotyczy głównie miast i ich obszarów podmiejskich. Doceniają również działania strony rządowej, która przeznaczająca istotne środki finansowe na wsparcie obywateli w ramach programu.

Jednak dane Unii Metropolii Polskich wskazują, że w dużych miastach program od początku działał niesatysfakcjonująco, a w ostatnich dwóch latach jeszcze zwolnił. Wynika to głównie z faktu, że niewielu mieszkańców kwalifikuje się do programu z uwagi na zbyt niskie kryteria dochodowe przewidziane dla uzyskania dotacji oraz wysokiego poziomu sformalizowania postępowania o udzielenie dofinansowania. Dlatego wiele miast (np. Wrocław, Warszawa) ma swoje własne programy dotacyjne, które są bardziej efektywne niż program Czyste Powietrze ponieważ opierają się na mniej „wyśrubowanych” kryteriach dochodowych i nieskomplikowanych procedurach. W ramach gminnych programów, od roku 2019 miasta UMP udzieliły wielomilionowego wsparcia mieszkańcom (np. Wrocław: ponad 52 mln zł, Warszawa: blisko 49 mln zł). Jednak dla poprawy skuteczności dotacji gminnych, konieczne jest wsparcie z poziomu rządowego.

Niesatysfakcjonujące rezultaty programu Czyste Powietrze zdaje się zauważać również Komisja Europejska, która wśród wymogów („kamieni milowych”), które muszą zostać spełnione przez Polskę dla uzyskania kolejnych wypłat środków unijnych w ramach Krajowego Planu Odbudowy, wskazała konieczność poprawy jakości powietrza przez m.in. rozwój programu Czyste Powietrze.

Dlatego apelujemy do strony rządowej o uwzględnienie w programie Czyste Powietrze sytuacji mieszkańców dużych miast i ich obszarów podmiejskich oraz wprowadzenie zmian prawnych pozwalających na uzyskanie przez nich wsparcia finansowego z programu. Postulujemy wspólne, odpowiedzialne podejście do kwestii poprawy jakości powietrza i deklarujemy współpracę przy wprowadzaniu przedmiotowych zmian.

Poniżej przedstawiamy wypracowaną przez miasta UMP listę problemów/tematów do dyskusji w zakresie poprawy skuteczności programu Czyste Powietrze:

1. Kryterium dochodowe dla beneficjentów.

Kwota progowa 100 tys. zł rocznego dochodu wnioskodawcy, uniemożliwia otrzymanie jakiegokolwiek wsparcia z programu Czyste Powietrze przez większą część mieszkańców dużych miast. Grupą nie przekraczającą tego kryterium są np. emeryci (niezaprzeczalnie potrzebujący wsparcia finansowego), ale i oni często kwalifikują się jedynie na podstawowy 30% poziom dofinansowania, właśnie ze względu na zbyt wysokie

dochody. Pokrycie pozostałych 70% inwestycji jest dla tej grupy osób bardzo dużym wysiłkiem finansowym, powodującym niejednokrotnie całkowitą rezygnację z inwestycji.

W ocenie UMP zasadnym jest więc całkowite odstępnie od progu dochodowego dla uzyskania podstawowego poziomu dofinansowania. Aktualnie próg wsparcia dla uprawnionych do najwyższego dofinansowania to miesięczny dochód wskazany w wysokości od 900 do 1.260 zł. Należy spodziewać się, że żaden mieszkaniec o takiej rzeczywistej wysokości dochodów nie będzie w stanie przeprowadzić inwestycji, bowiem nie będzie miał możliwości zapewnienia 10% wkładu własnego.

Do rozważenia jest podwyższenie progu dochodowego dla uzyskania dofinansowania, do wartości realnych dla dużych miast tak, by jak największa liczba mieszkańców mogła skorzystać z dofinansowania i tym samym zrealizować inwestycje.

2. Stawki stanowiące maksymalne kwoty dotacji w poszczególnych zadaniach programu.

Obecnie obowiązujące stawki, tj. 150 zł za 1 m² docieplenia czy 700 zł za m² stolarki okiennej, które być może 3 lata temu były kwotami wystarczającymi, obecnie kompletnie nie przystają do cen rynkowych. Aktualny poziom inflacji w powiązaniu ze wzrostem cen materiałów i usług powodują, że stawki z programu Czyste Powietrze są oderwane od rzeczywistości. Z tego też faktu, może wynikać małe zainteresowanie całym programem. W sytuacji bowiem, gdy koszt dokonania termomodernizacji jest wyższy niż stawki kwalifikowalne z programu, część rzeczywiście poniesionych kosztów (ponad stawkę 150 zł/m²) będzie kosztem niekwalifikowalnym, co automatycznie obniży intensywność dofinansowania, a mieszkańcy (inwestorzy) poniosą zwiększone koszty „z własnej kieszeni”.

3. Program Czyste Powietrze mógłby być realizowany bezpośrednio w gminie, na dofinansowanie gminnych programów dotacyjnych, wzorem realizowanego w latach 2014-2018 Programu KAWKA.

Efektywne wykorzystanie środków z tego programu musiałyby zostać poparte zmianami w zasadach przyznawania dotacji, tj.:

- program winien być skierowany do szerszej grupy beneficjentów,
- program powinien obejmować szerszy katalog działań/inwestycji związanych z ochroną powietrza również w zakresie OZE.

4. Wprowadzenie priorytetu obsługi przez WFOŚiGW wniosków wypełnianych z pomocą gmin.

Na mocy porozumień ws. Czystego Powietrza, niektóre gminy pomagają w wypełnianiu wniosków o dofinansowanie i wniosków o płatność. Skoro założeniem porozumień jest, żeby włączyć w ten proces gminy, to powinno to skutkować szybszą weryfikacją wniosków. Być może będzie to wymagało większej liczby szkoleń dla pracowników gmin.

5. Umożliwienie rozliczania inwestycji np. w trybie miesięcznym z bezpośrednią zapłatą wykonawcy.

Składanie rozliczenia po otrzymaniu faktur za zrealizowane kolejne etapy inwestycji, pozwoliłoby na płynne przekazywanie środków bezpośrednio do wykonawcy, bez angażowania własnych środków wnioskodawcy. Wówczas nawet najubożsi mogliby realizować inwestycje. Ważne jest, aby WFOŚiGW przekazywał środki w terminach wskazanych na fakturach, bez żadnych opóźnień. Konieczne byłoby jednak "wyczyszczenie" zaległości w funduszach, aby kolejne wnioski mogły być rozliczane na bieżąco.

6. Zapewnienie finansowania etatów profesjonalnych Ekodoradców, którzy bezpośrednio pomogą wnioskodawcom przejść przez cały proces inwestycyjny od złożenia wniosków, przez realizację i rozliczanie finansowe faktur.

7. Przeprowadzanie cyklicznych szkoleń przez WFOŚiGW, w których pracownicy gmin otrzymają dodatkową wiedzę nt. doradztwa energetycznego, termomodernizacji czy doradztwa w zakresie wyboru oszczędnych źródeł ogrzewania.

W ramach projektu „Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE” WFOŚiGW przeprowadziły wprawdzie szkolenia Energetyków Gminnych, jednak w naszej opinii istnieje potrzeba dalszego i ciągłego doszkalania

doradców w zakresie osiągnięcia efektywności energetycznej, by mogli w pełni udzielać rzetelnej pomocy mieszkańcom.

8. Należy zastanowić się czy istnieje potrzeba prowadzenia równorzędnie dwóch programów takich jak Czyste Powietrze i Stop – Smog.

Naszym zdaniem wskazane jest postawienie na jeden program, zwiększenie alokacji i wprowadzenie zapisów umożliwiających skorzystanie z dotacji przez większą liczbę osób. Umożliwiłoby to szerokie wsparcie osób o najniższych zarobkach, ustalając ich wiarygodną wysokość, oraz pomoc finansową dla osób z tzw. grupy ubóstwa energetycznego, które są również zagrożone brakiem możliwości wymiany ogrzewania czy termomodernizacji.

9. Uproszczenie procedur.

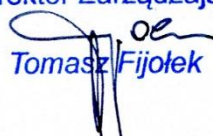
Proponujemy likwidację wniosku o płatność, a zamiast tego proste rozliczenie na podstawie faktur i specyfikacji do faktur. Alternatywnie proponujemy uproszczenie wniosku – w naszej ocenie dokument zawiera zbyt rozbudowane treści oraz wymaga bardzo szczegółowych danych, co w efekcie zniechęca wnioskodawców. Wraz z wprowadzeniem uproszczeń, wnioskowanie byłoby bardziej przyjazne starszym osobom – postulujemy odejście od formuły „online” (bez konieczności rejestracji na portalu beneficjenta, która ogranicza osoby wykluczone cyfrowo). Aktualna formuła wniosku, zawierająca samoprzeliczające się „okienka” uniemożliwia złożenie wniosku odręcznie, pomimo dopuszczenia w wyjątkowych przypadkach takiej opcji. Wynika to ze skomplikowanych zasad rozliczeniowych w CZP. Wniosek: im prostsze zasady, tym prostszy wniosek i szerszy dostęp dla osób obawiających się o niemożność odnalezienia się wśród zawitości programowych.

10. Dodatkowym aspektem wpływającym na zwiększenie zainteresowania wymianą źródeł ciepła byłoby wprowadzenie w ramach Czystego Powietrza dofinansowania dla mieszkańców będących właścicielami lokali w budynkach wielorodzinnych.

W naszej opinii tworzenie kolejnego programu Ciepłe Mieszkanie to mnożenie bytów i wprowadzanie dezinformacji i chaosu wśród mieszkańców (kto, na jakich zasadach i z jakich środków może korzystać).

Z poważaniem

UNIA METROPOLII POLSKICH
Dyrektor Zarządzający

Tomasz Fijolek